

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η Σούζαν Γκλάσπελ (1875-1948) έχει χαρακτηριστεί ως το καλύτερα κρυμμένο μυσικό της αμερικανικής δραματουργίας. Κι αυτό γιατί οι αναφορές στο όνομά της επικεντρώνονται περισσότερο στον ρόλο της ως συνιδρύτριας, μαζί με τον σύζυγό της Τζωρτζ Κραμ Κουκ, της πρωτοποριακής Αμερικανικής Θεατρικής Εταιρείας *Πρόβινσιαουν* (1916-1922), που επηρέασε σε μεγάλο βαθμό το σύγχρονο αμερικανικό θέατρο.

Αν και ήταν γνωστή ως μυθιστοριογράφος και διηγηματογράφος, ήταν τα θεατρικά της έργα που της έφεραν τη μεγαλύτερη αναγνώριση. Τα περισσότερα από τα έργα της –δεκατέσσερα θεατρικά, εννέα μυθιστορήματα και περισσότερα από πενήντα διηγήματα– διαδραματίζονται στην Αϊόβα, όπου είχε μεγαλώσει. Το θεατρικό της *Το Σπίτι της Άλθσον* δεν αποτελεί εξαίρεση. Πολλά από αυτά βραβεύτηκαν και άλλα έγιναν μπεςτ σέλερ. Στο πανεπιστήμιο Ντρέικ η Γκλάσπελ διακρίθηκε στις διαλογικές συζητήσεις ενώ στην πρόωπη επαγγελματική ζωή της ξεχώρισε στον, τότε ανδροκρατούμενο, χώρο της δημοσιογραφίας. Τα έργα της συχνά συμπεριλαμβάνονται στις Φεμινιστικές Σπουδές.

Σε πείσμα των συμβιβασμών που απαιτούσε το εμπορικά πετυχημένο θέατρο, το δίδυμο Γκλάσπελ-Κουκ έστησε

το μικρό θέατρο *Πρόβινσταουν* που προωθούσε την καινοτομία στο αμερικανικό θέατρο. Ενδεικτικά, στα χρόνια λειτουργίας του, το *Πρόβινσταουν* ανέβασε περισσότερα έργα γυναικών συγγραφέων από οποιοδήποτε άλλο θέατρο της εποχής. Ο κύκλος της Θεατρικής Εταιρείας αποτελείτο από καλλιτέχνες, διανοούμενους, αφοσιωμένους οπαδούς του θεάτρου και συγγραφείς όπως οι Έντνα Βίνσεντ Μιλέυ, Θίοντορ Ντράιζερ και Φλόυντ Ντελ. Στην πορεία της αναζήτησης νέων θεατρικών συγγραφέων για τη Θεατρική Εταιρεία, η Σούζαν Γκλάσπελ ανακάλυψε το θεατρικό ταλέντο του Ευγένιου Ο' Νηλ, τον οποίο ενθάρρυνε και στήριξε.

Η γεύση του Μπρόντγουεϊ, όμως, που πήραν κάποιοι από τους συγγραφείς του *Πρόβινσταουν* δημιούργησε προβλήματα στην ομάδα κι έτσι η Γκλάσπελ και ο Κουκ εγκατέλειψαν την ιδέα και αποφάσισαν να ζήσουν στην Ελλάδα. Το όνειρό τους να εξερευνηθούν τις ελληνικές αρχαιότητες τους οδήγησε στους Δελφούς, όπου εγκαταστάθηκαν κι έζησαν μέχρι τον θάνατο του Κουκ, το 1924.

Η ζωή στην Ελλάδα πυροδότησε τη φαντασία της Γκλάσπελ και στάθηκε η αφορμή για ακόμα ένα μπεσι σέλερ, που συναγωνίστηκε επάξια τον *Αποχαιρετισμό στα Όπλα* του Χέμινγκουεϊ το 1929.

Η έντονη ενασχόληση της Γκλάσπελ με το θέατρο της έδωσε πλεονέκτημα και προβάδισμα στο έργο της μετά-*Πρόβινσταουν* εποχής. Το έργο της είναι μοναδικό στα αμερικανικά γράμματα τόσο για τα διαχρονικά θέματα τα οποία εξερευνά –που αποτελούν πρόκληση για τον σύγχρονο μελετητή και αναγνώστη– όσο και για τον σπουδαίο ρόλο που έπαιξε στην εξέλιξη της δομής του αμερικανικού θεάτρου.

Όμως η οικένεια της Ντίκινσον της απαγόρευσε να αναφέρει το όνομά τους και να χρησιμοποιήσει τα ποιήματα της Έμιλι.

Το θεατρικό έργο *Το Σπίτι της Άλισον* ανέβηκε για πρώτη φορά στη Νέα Υόρκη το φθινόπωρο του 1930 και την επόμενη χρονιά βραβεύτηκε με το Βραβείο Πούλιτζερ. Η Γκλάσπελ εμπνεύστηκε από την αινιγματική ζωή της σπουδαίας Αμερικανίδας ποιήτριας Έμιλι Ντίκινσον και ήθελε να γράψει ένα έργο για εκείνην. Όμως η οικογένεια της Ντίκινσον της απαγόρευσε να αναφέρει το όνομά τους και να χρησιμοποιήσει τα ποιήματά της Έμιλι. Έτσι η Γκλάσπελ απάντησε με το θεατρικό αυτό, δημιουργώντας την οικογένεια των Στάνχοουπ και χρησιμοποιώντας ποίηση του Ραλφ Γουόλντο Έμερσον, του αγαπημένου ποιητή της Ντίκινσον. Ένα από τα ποιήματα του κορυφαίου Έμερσον, *Το Σπίτι*, ενέπνευσε και τον τίτλο του έργου αυτού, το οποίο περιλαμβάνει και κάποιους αυθεντικούς του στίχους.

Στο θεατρικό αυτό, η Γκλάσπελ μάς μεταφέρει στην τελευταία ημέρα του 19ου αιώνα και δεκαοχτώ χρόνια μετά τον θάνατο της σπουδαίας ποιήτριας Άλισον Στάνχοουπ στο σπίτι της, στην Αϊόβα των ΗΠΑ, το οποίο η οικογένεια ετοιμάζεται να πουλήσει. Αν και πολύ λίγα ποιήματα της Άλισον είχαν κυκλοφορήσει όσο ζούσε, ο κόσμος τα αγάπησε και τα αγάπησε πολύ. Το έργο *Το Σπίτι της Άλισον* επικεντρώνεται στην ποιήτρια και στην οικογένειά της, αλλά πρωτίστως θέτει το ηθικό ερώτημα: Σε ποιον ανήκει το σπουδαίο –πλην όμως ιδιωτικό και προσωπικό– έργο της Άλισον Στάνχοουπ ή της Έμιλι Ντίκινσον, τελικά; Πάντως, ένα είναι σίγουρο: Ότι η ποίησή τους ζει και το πνεύμα τους είναι ολοζώντανο. Η Άλισον, αν και άορατη, γίνεται ο πρωταγωνιστικός χαρακτήρας του έργου. Γύρω της κίζονται ο μύθος, η πλοκή και οι υπόλοιποι χαρακτήρες.

ΠΡΟΣΩΠΑ

ANN

ΤΖΕΝΗ

ΝΟΟΥΛΣ

TENT

ΛΟΥΙΖ

ΣΤΑΝΧΟΟΥΠ, ο πατέρας

ΑΓΚΑΘΑ

ΙΜΠΙΕΝ

ΕΛΣΑ

Κα ΧΟΤΖΕΣ

Κος ΧΟΤΖΕΣ

Το Σπίτι της Άλισον ανέβηκε πρώτη φορά στο Civic Repertory Theatre της Νέας Υόρκης το 1930, σε σκηνοθεσία της Eva Le Gallienne και με σκηνικά και κοστούμια της Aline Bernstein.

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

*Στη βιβλιοθήκη μιας παλιάς αγροικίας των Στανχόουπ,
στην Αιόβα, στον Μισισιπή.*

ΤΖΕΝΗ, *μιλά με κάποιον πίσω της*: Περάστε μέσα. Όλα είναι άνω κάτω με τη μετακόμιση. Α! Νά και η Μις Ανν! Λέει πως είναι δημοσιογράφος, Μις Ανν. Εγώ δεν μπορώ να απαντήσω σε τίποτα. Δεν έχω ιδέα.

(Μπαίνει ο Νόουλς, ένας νεαρός άντρας. Η Τζένη βγαίνει έξω.)

ANN: Ζητήσατε να δείτε τον κύριο Στάνχοουπ;

ΝΟΟΥΛΣ: Ναι... Δηλαδή ήθελα να δω κάποιον από την οικογένεια. Αλλά πάνω απ' όλα ήθελα να δω το σπίτι.

ANN: Το σπίτι είναι ... υπό διάλυση.

ΝΟΟΥΛΣ: Θα ήθελα να δω το δωμάτιο που χρησιμοποιούσε η Μις Άλισον Στάνχοουπ.

ANN: Κανένας δεν μπαίνει σ' εκείνο το δωμάτιο. Μόνο τα μέλη της οικογένειας.

ΝΟΟΥΛΣ: Κι εσείς; Δεν είστε μέλος της οικογένειας;

ANN: Ω! Όχι! Εγώ είμαι η γραμματέας του κυρίου Στάνχοουπ.

ΝΟΟΥΛΣ, *καθώς την πλησιάζει*: Αυτά τα γραπτά με τα οποία ασχολείστε... Μήπως ανήκουν στην Μις Άλισον;

ANN: Όχι!

ΝΟΟΥΛΣ, *με ένα πολύ ωραίο χαμόγελο*: Δεν με αφορά, βέβαια. Εγώ βρίσκομαι εδώ γιατί με έστειλε η εφημερίδα μου, ο «Κήρυκας του Σικάγου». Πρέπει να γράψω ένα άρθρο για το σπίτι.

ANN, *χαμογελώντας*: Δεν συμβαίνουν ενδιαφέροντα πράγματα στο Σικάγο;

ΝΟΟΥΛΣ: Ίσως όχι τόσα όσα συνέβησαν εδώ, σ' αυτό το σπίτι.

ANN: Εκπλήσσομαι που μια μεγάλη εφημερίδα ενδιαφέρεται για το γεγονός ότι η Μις Άγκαθα Στάνχοουπ μετακομίζει στην πόλη για να ζήσει με τον αδερφό της.

ΝΟΟΥΛΣ: Δεν πρόκειται για την Μις Άγκαθα. Ενδιαφέρομαι για την Μις Άλισον.

ANN: Δεν νομίζετε ότι καθυστέρησατε λιγάκι; Πάνε δεκαοχτώ χρόνια που πέθανε η Μις Άλισον.

ΝΟΟΥΛΣ: Δεν πέθανε. Οτιδήποτε έχει σχέση μαζί της είναι ζωντανό. Ανήκει στον κόσμο. Αλλά αυτό δεν φαίνεται να το γνωρίζει η οικογένειά της.

ANN: Έχουν δημοσιεύσει τα ποιήματά της.

ΝΟΟΥΛΣ: Ναι, αλλά δεν συζήτησαν καθόλου για το πού και το πώς γράφτηκαν. Για το γραφείο της. Για το παράθυρό της. Μήπως τώρα «κελαηδά κάποιο πουλί» σ' εκείνο το δέντρο; Μάλλον όχι. Είναι η τελευταία μέρα του Δεκέμβρη. Αλλά, αν κοιτάξει κανείς μέσα από τα νεκρά κλαριά και στα λιβάδια που απλώνονται ως τον Μισισσιπή, θα δει και «το λουλούδι που γέρνει στον άνεμο»...

ANN: Τα αγαπάτε τα ποιήματά της!

ΝΟΟΥΛΣ: Δεν θα ξεχάσω ποτέ την ημέρα που τα απέκτησα. Ήμουν στο βιβλιοπωλείο στο Μιντγουέι και περπατούσα προς το πάρκο Τζάκσον· τότε είδα τη λίμνη... με τον ίδιο τρόπο που είδε κι αυτή το ποτάμι. Γράφω κι εγώ ποιήση, ξέρετε.

ANN: Μακάρι να μπορούσα να γράψω κι εγώ. Αλλά δεν τα καταφέρνω. Γι' αυτό και ευγνωμονώ την Άλισον.

ΝΟΟΥΛΣ: Καταλαβαίνω. Διαβάζετε τον «Κήρυκα»;

ANN: Συνήθως.

ΝΟΟΥΛΣ: Τον διαβάσατε την προηγούμενη Τετάρτη;

ANN: Δεν θυμάμαι.

ΝΟΟΥΛΣ: Θυμάστε ένα ποίημα;... Μάλλον όχι... Θυμάστε τους στίχους του «Λεωφόρος Μίσιγκαν»;

ANN: Μάλλον μου διέφυγε.

ΝΟΟΥΛΣ, *σκάζοντας ένα πλατύ χαμόγελο*: Εγώ το διάβασα.

ANN: Δημοσιεύετε τα ποιήματά σας;

ΝΟΟΥΛΣ: Βέβαια· δεν είμαι αντάξιος της Άλισον αλλά...

ANN: Μήπως έχετε κάποιο ποίημα μαζί σας;

ΝΟΟΥΛΣ: Τώρα που το λέτε, πρέπει να το έχω ακόμα στην τσέπη του γιλέκου μου.

ANN: Θα ήθελα να το δω.

ΝΟΟΥΛΣ: Αλήθεια; Εντάξει, δεν με πειράζει. (*Βγάζει ένα απόκομμα εφημερίδας από την τσέπη του και της το δίνει.*) Μην περιμένετε και πολλά πράγματα...

ANN, *διαβάζει*: Το βρήσκω πολύ ωραίο.

ΝΟΟΥΛΣ, *κοιτάζοντας πάνω από τον ώμο της*: Ποιο σημείο σας αρέσει περισσότερο;

ANN: Η λίμνη. «... τόσα... όλα τα χρόνια περίμενες για τη δική σου πολιτεία...»